

Arrabidaea magnifica uit Columbia schijnt voor *Xylocopa* ook zeer aantrekkelijk te zijn. Van voren lijkt de bloem trouwens sprekend op *Thunbergia* (fig. 10). Maar de buis is weer te lang en te nauw en past dus niet. Ik zag een *Xylocopa* 's ochtends aanvliepgingen doen en kielde ook de nagelgaten (fig. 10). Het dier kwam niet erg ver bij het binnenkruipen. Misschien was dit een onervaren bij, want de door dit dier bezochte struik vertoonde weinig boorgaten. Andere bijen (oudere?) braken direct in. Soms worden practisch alle bloemen van een struik aan de dunne basis aangebeten. De steriliteit der bloemen wordt niet zonder meer door de inbraakgewoontes veroorzaakt, want ook kunstmatig bestoven bloemen leveren geen vrucht. Ik zag ook punctaties van honingvogels.

Het verschil in gedrag tegenover *Arrabidaea* en *Thunbergia* was Bijzonder goed te zien bij een plek waar *Arrabidaea* kris kras door een *Thunbergia* groeide. Zoodra de bij echter bij een *Thunbergia* bloem kwam, was er, als overal elders, geen sprake meer van een inbraakpoging.

'After all' had BURCK misschien geen ongelijk. *Xylocopa* heeft als houtboorder geen enkel bezwaar tegen een inbraakje, als dit makkelijker is. Een merkwaardige coïncidentie is, dat ik onlangs in een studie over *Mucuna* tot de conclusie kwam, dat daar de jeukharen op de kelk groote waarde hebben als inbraakverzekering (tegen vogels?).

Als ik nu de zinvolle aanpassingen van speciale houtbij-bloemen samenvat, zijn er misschien toch nog cynische twijfelaars, die „sneeren”: en toch gaat het ook zonder deze! Ja wel — maar we zien nu eenmaal overal in de levende natuur, dat zij, al voert dit tot doodlopende lijnen, naar differentiatie en specialisatie streeft. Een hert zonder gewei kan ook bestaan, maar het typische hert streeft naar een goed gewei. Tenslotte is ook een amoebe tevreden, maar ze kan heusch hoogerop.

De kenmerken zijn: 1° groote bloem, 2° stevige wandconstructie, 3° goed afgesloten nectarkamer met speciale bescherming, 4° vrij diep verborgen nectar.

Chr. Lyceum, Bandoeng.

L. VAN DER PIJL.

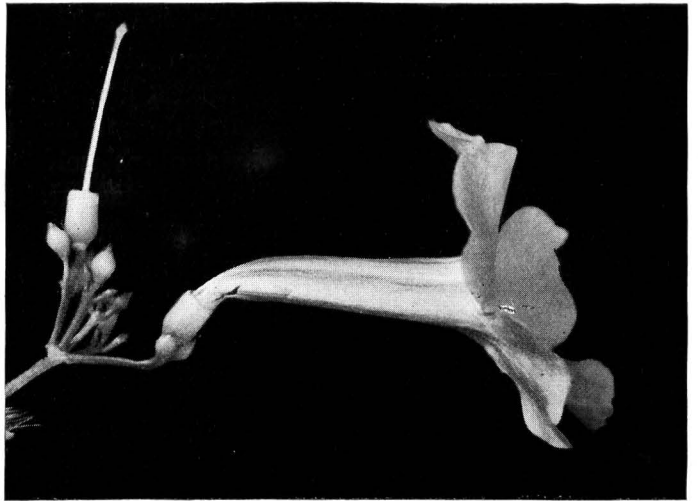

Fig. 12. *Arrabidaea magnifica*. Aan de basis der kroonbuis nagelsporen en vlak bij de kelk inbraakspleet. Ca $\times \frac{4}{5}$.

KORTE MEDEDEELINGEN

Nog meer vindplaatsen van de nieuwe *Cuscuta campestris*. — In jg. 1940 signaleerde ik het optreden van een nieuwe soort duivelsnaaigaren, die vooral op cultuurgewassen (kina, groenbemesters) optrad. Er zijn thans in korten tijd weer 2 nieuwe vindplaatsen bijgekomen, zoodat het aantal thans 4 bedraagt. Dat zijn de Tegal Pandjang (boschrand, woekerend op allerlei heesters en kruiden) op ca 2040 m zeehoogte, ver van alle cultures (Juni 1940), en thans (Nov. 1940) werd ons materiaal toegezonden, dat afkomstig is van de Ond. Tambi boven Wonosobo (Diëng), waar de woe-

kerplant speciaal optreedt in *Crotalaria* aanplant (*Cr. usaramoensis* en *Cr. anagyroides*). Beide planten doet ze afsterven. Volgens den Administrateur is de woekerplant pas ongeveer 3 jaar aldaar bekend. Uit de nieuwe vindplaatsen leeren we: 1e dat *Cuscuta campestris* zich klaarblijkelijk in onze bergstroken uitbreidt, 2e dat zij zich ook buiten de cultures kan vestigen, 3e dat de verspreiding (door den mensch?) blijkbaar over vrij groote afstanden kan plaats hebben (afstand Tegal Pandjang — Ond. Negla ca 1½ uur gaans door het bosch!), 4e dat het waarschijnlijk is, dat de zaden met groenbemesterszaad van de eene onderneming op de andere komen en dat eigen gewonnen zaad ook geïnfecteerd kan zijn. Het eenige middel om de plant in toom te houden lijkt me: uitrukken (ook de fijne draaduiteinden) en verbranden, voorts bij winning van groenbemesterszaad dit zeven (zaden zijn ca 1½ mm lang, scheef eivormig, 2 per vrucht) en de door de zeef vallende verontreiniging zorgvuldig verbranden

VAN STEENIS.

Nog eens: Olifantenschade in Sumatra.—In „De Sumatra Post” vond een onzer medewerkers nog de volgende berichtjes over olifanten, welke wij genoeg actueel vinden om in ons tijdschrift vast te leggen.

Dreiging van olifanten.—Naar wij vernemen waart thans wederom een kudde olifanten in de omgeving van Pangkalan Brandan rond, die groote schade aanricht aan de bevolkingsgewassen en zelfs zoodanig heeft huisgehouden, dat de bevolking van een kampong in de omgeving, het beter heeft geoordeeld de vlucht te nemen en have en goed achter te laten.

Het is kampong Boekit Tinggi waar de kudde olifanten, die uit twintig grootere en kleinere dieren bestaat, in en uit is gegaan, zoodat thans geen plank meer op de andere schijnt te liggen en reuzen van boomen als lucifers zijn geknakt en vertreden.

Een gebied van groote uitgestrektheid, geschat op een oppervlakte gelijk aan die van Pangkalan Brandan is volkomen verwoest.

De dieren gaan zelfs zoo brutaal te werk, dat zij zich van niets en niemendal iets aantrekken en zelfs geen schrik toonen voor vuursalvo's . . . ! De kleine beesten gevoelen zich in de streek zoo thuis, dat zij gaarne gebruik maken van de geboden gelegenheden om den nacht door te brengen onder de beschutting van de door de bevolking verlaten woningen.

De veldpolitie van Pangkalan Brandan is gisteren poolshoogte gaan nemen om zich van de aangerichte schade op de hoogte te stellen.

Daar de olifanten onder bescherming van de wet vallen, mag de politie zonder speciale toestemming niet het vuur openen op de olifanten.

Toen de manschappen gisteren op onderzoek uittrokken, geraakten zij midden in de troep, die zich zelfs niet liet imponeeren door in de lucht gerichte geweersalvo's.

Ten slotte wist men de kudde te verjagen, met tot resultaat dat zij . . . eenige uren later weer terugkwam om den vernielingsarbeid met hernieuwde kracht voor te zetten.

De politie wacht nu op instructies (De Sumatra Post, 14 Sept. 1940).

Op Tandjoeng Poera is rapport binnengekomen, dat op de onderneming Kwala Krappoh, die aan het oerwoud grenst, olifanten zijn signaleerd. Naar die streek is een politiepatrouille gezonden.

Op Kwala Krappoh hebben de kolossen reeds belangrijke schade aangericht. Talrijke rubberboomen zijn als lucifersstokjes afgeknakt.

Dat het geen kleintjes zijn, blijkt wel hieruit, dat van een niet omver getrokken rubberboom de schors tot een hoogte van 4 m is afgetrokken. Gevonden sporen zijn van een diameter van 35 cm. In totaal zouden in die streek 11 olifanten thans rondzwerven.

De uitgezonden politiepatrouille heeft nog geen ontmoeting met die dieren gehad (Ibid. 11 Oct. 1940).

Insectenbezoek aan *Costus speciosus* (K.) Sm.—In aansluiting op Dr VAN DER PIJL's artikel in deze aflevering, wil ik een paar waarnemingen signaleeren die ik op 22 Dec. 1940 deed bij twee groote planten van *Costus speciosus*, aan den rand van een geïsoleerd stukje oerbosch, in de buurt van Boenar, bij Djasinga (niet ver ten W. van Buitenzorg).

Het was mij dikwijls opgevallen dat *Costus*-bloemen weinig bezoek van opvallende insecten krijgen, uitgezonderd dan blijkbaar van *Xylocopae*, tenminste waar deze talrijk voorkomen. Tijdens een verblijf in de Lampongs in Maart 1940, bij voorbeeld, stond *Costus* bij honderden in bloei op een wegberm bij Talangpadang, maar wij zagen er geen vlinders of andere langtongige insecten op, wèl de onoogelijke *Trigona*'s.

Bij Boenar was dat anders. Hoewel ik, na lezing van VAN DER PIJL's opmerkingen op p. 6, geloof, dat het nectar-puren uit *Costus*-bloemen voor vele insecten een te omslachtige bezigheid is, — welke dan bovendien nog weinig of geen resultaat oplevert —, werden onze twee planten „bevlogen” door drie soorten bijen, die veel kleiner zijn dan *Xylocopa*, t.w. een *Anthophora*-soort van de *zonata*-groep, een *Nomia strigata*, en een ♂ van *Lithurgus atratus*, over welke laatste ik vroeger reeds 't een en ander berichtte (zie D. T. N. 28, 1939 p. 193 — 201 fig. 1 — 10). De eerste en de laatstgenoemde soort zag ik in de bloemen verdwijnen: het is dezen dus wel gelukt onder de bladvormige, veerende meeldraad door te kruipen en zodoende de opening naar de nectarkamer te bereiken. Wat zich daarbinnen heeft afgespeeld valt natuurlijk niet met zekerheid te zeggen. Wel is het merkwaardig, dat juist *Anthophora* en *Lithurgus* een geweldig lange tong bezitten (resp. afgebeeld op p. 6 fig. 7, van jg. 24 (1935) en p. 196 fig. 5 van jg. 28 (1939), waarmee zij hoogstwaarschijnlijk de honing van *Costus* zonder bijzondere inspanning hebben kunnen bereiken door, zittend in de „voorhof”, de tong in den smalle spleetvormigen doorgang naar de nectarkamer te steken (zie fig. 2 op p. 6).

De bewegelijke „dikkop-vlinders” (Hesperiiden) die zich al en toe ook op de groote witte lip van de *Costus*-bloemen neerzetten, kwamen zich daar waarschijnlijk alleen maar „zonnen”, zooals ze dat overal op het omringend gebladerte deden.

LIEFTINCK.

BOEKAANKONDIGING

Wild Life, *Australian Nature Magazine*, Edited by P. CROSBIE MORRISON, M. Sc. Uitg.: United Press, 44—74 Flinders Str., Melbourne, C. I., of Warwick Building, 15 Hamilton Street, Sydney, Australië. Ca 48 blz. per aflevering. Abonn.-prijs 10 Sh. per jaar (binnenland).

„Wild Life”, waarvan wij twee afleveringen (June en Juli 1940) van den tweeden jaargang ontvingen, is een natuurhistorisch tijdschrift dat een vergelijking met het Amerikaansche „Natural History” glansrijk kan doorstaan, en dat uiteraard in Ned.-Indië meer belangstelling zal ondervinden dan laatstgenoemd periodiek omdat ons de Australische planten- en dierenwereld, waarmee wij in woord en beeld kennis maken, natuurlijk meer vertrouwd is dan de Amerikaansche. Zoo treffen wij er interessante artikelen in aan over de „Monarchs of the Mountains” de *Eucalyptus*-boomen; over de tropische fauna van Noordoost Australië, welke in menig opzicht zoo zeer overeenstemt met de dierenwereld van zuidelijk Nieuw Guinea; over vleermuizen en hun vlieg- en voedingsgewoonten („How to Eat an Apple Upside Down”), en zeer veel ander wetenswaardigs.

Vele mooie foto's illustreren de artikelen over de Australische m a l e o-hoenders en over den mierenegel *Echidna*. Er is ook een maandelijksche rubriek: „Readers Price Snapshots”, waaraan ieder amateur-fotograaf kan meedoen, mits foto's worden ingezonden die plant of dier in hun natuurlijke omgeving weergeven. Daar zijn niet de slechtste foto's uit het tijdschrift bij! Een zeer aantrekkelijk periodiek.

LIEFTINCK.

NATUURBESCHERMING

Bij Besluit van de Commissie voor Rechtsverkeer in Oorlogstijd ddo. 2 October 1940 no. 4406/C.R.O., is het Bestuur van de Nederlandsche Commissie voor Internationale Natuurbescherming opgedragen aan den Heer W. GROENEVELDT, Resident b.d. Laan Fock 10, Buitenzorg, tel. 240 Bzg.

GEVRAAGD

De Augustus-aflevering van jg. 16 (1927) van De Tropische Natuur.

Adres: W. J. LEYDS, Paleisweg 22, Medan, S O. K.

BACKER's „Schoolfloora”

Aanbiedingen aan Dr D. F. VAN SLOOTEN, Herbarium, Buitenzorg.